

Tillsyn för hållbara enskilda avlopp

Erfarenheter och tankar om tillsyn och
prövning för klimatanpassade och
resurseffektiva enskilda avlopp

Miljökontoret
Karl-Axel Reimer
Enhetschef ekologi och vattenskydd
karl-axel.reimer@sodertalje.se

2022-04-26

Miljökontoret Södertälje

Kontorschef

```
graph LR; K[Kontorschef] --- L[Lantmäterienheten (4)]; K --- Liv[Livsmedelskontrollen (6)]; K --- Milj[Enhet Miljö och hälsoskydd (15)]; K --- Ekol[Enhet Ekologi och vattenskydd (18)]; K --- Stab[Stab (5)];
```

Lantmäterienheten (4)

- Enhetschef
- Förrättningslantmätare

Livsmedelskontrollen (6)

- Inspektörer

Enhet Miljö och hälsoskydd (15)

- Enhetschef miljö och hälsa
- Miljöskydd, 10 inspektörer
- Hälsoskydd, 4 inspektörer

Enhet Ekologi och vattenskydd (18)

- Enhetschef ekologi och vattenskydd
- Vattenskydd, 4 inspektörer
- Natur och friluftsliv, 3 naturvårdare
- Naturskolan, 4 utomhuspedagoger
- Skogsförvaltare
- Viltvårdare
- Kommunekolog
- Vattenstrateg
- Åtgärdssamordnare vatten

Stab (5)

- Verksamhetscontroller
- Handläggarsistent
- Assistent
- Dataskyddsombud/systemförvaltare
- Verksamhetsutvecklare

Vår tillsyn av enskilda avlopp

Påbörjade tillsynen 2009

- 6000 enskilda avlopp
- Gjort tillsyn över hela kommunen, avrinningsområde för avrinningsområde
- Tillsyn på avlopp äldre än 5 år
- Ställt ”kretsloppskrav”
- I Södertälje finns sedan 2012 en infrastruktur för hygienisering av källsorterat toalettavfall.

Ställt krav enligt MB 2 kap 5 § - erfarenheter

Skälighetsbedömningen är alltid en utmaning när det gäller befintliga hus

- Tidigare – bett att fastighetsägaren redovisar även ett kretsloppsalternativet. Investering och driftkostnad
- Är kalkylerna rimliga?
- I nuläget – ber om uppgifter om byggnaden som ett av underlagen för att bedöma skälighet

Driftproblem i vissa fall

- Besökt fastighetsägaren tillsammans med leverantör/tillverkare
- Vi har velat förstå vad som orsakat problemen.
  - Handhavandefel
  - Tekniskt utmanande att installera
  - Behov av produktutveckling (i ett fall problem med korrosion)
  - Robusthet?

Utbud och funktion av extremt snålspolande toaletter

- Utvärdering av vakuumtoaletter (Kungsbacka, Norrtälje, Södertälje) – generellt nöjda fastighetsägare
- Varierande acceptans för nya tekniker
- Handhavandefel

Dags att ta nästa steg för hållbara avlopp...

- Utmaning att ställa krav enligt MB 2:5. Ingen enkel handläggning.
- Vi saknar verktyg för att göra hållbarhetsbedömning samtidigt som miljöbalkens mål är hållbar utveckling.
- Nyligen - SOU "En klimatanpassad miljöbalk" på remiss
- Hösten 2021 - Kontakt med LTU och RISE om att göra ett verktyg för hållbarhetsbedömning utifrån våra lokala förutsättningar.

Hållbart VA kräver ett bredare fokus...

Normal eller hög skyddsnivå?

Kretsloppspotential?

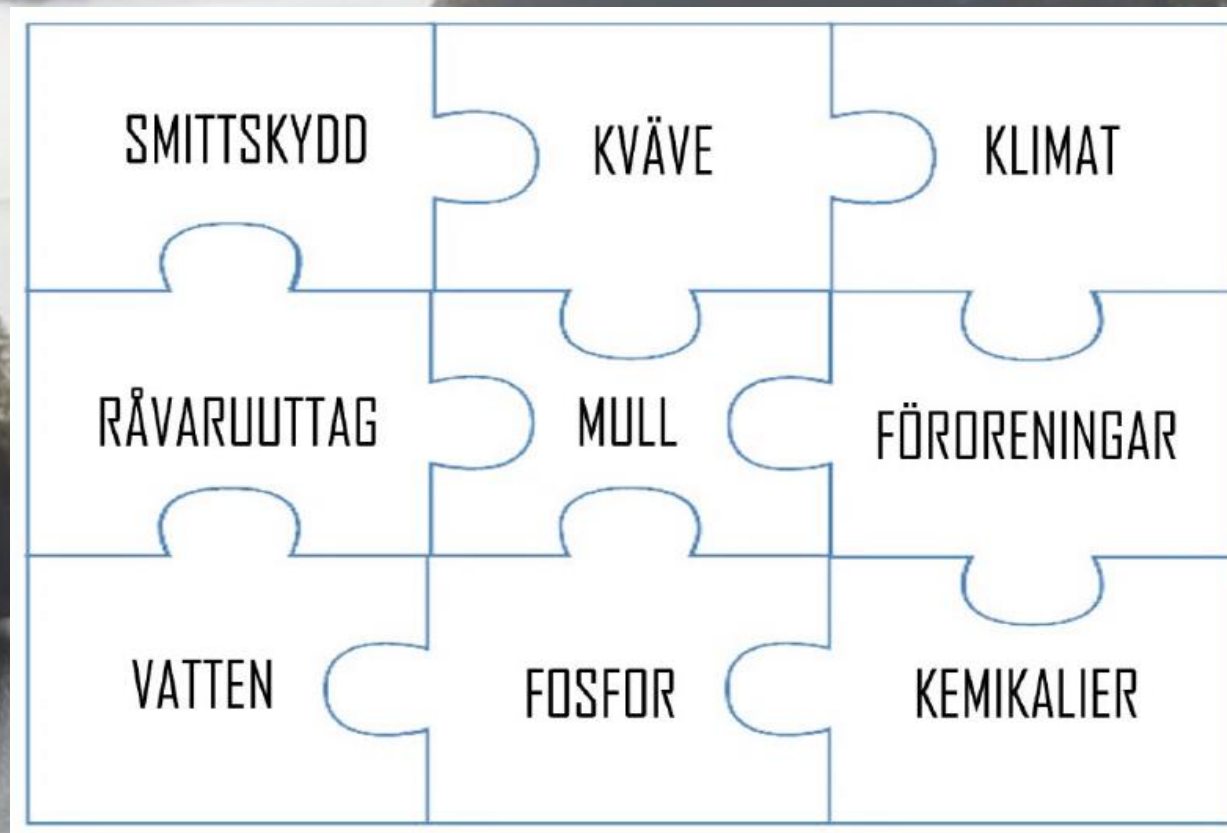
Klimatpåverkan?

Föroreningar?

Behov av råvaror?

Vattenförbrukning?

Robusthet?

Tagit fram ett handläggningsstöd för att beakta klimat och hållbarhet vid prövning av enskilda avlopp

- RISE och Luleå Tekniska Universitet
- Drar nytta av forskningsresultat
- Bedömningsmatris som beaktar lokala förutsättningar, t ex
  - avstånd till tömningspunkter/behandling
  - volymer på tank/slamavskiljare
  - tömningsintervall
- Beaktar tillverkning av komponenter, installation, drift
- Klimateffekt beräknas och jämförs för ett urval systemlösningar.
  - kgCO₂-ekv/hushåll och år
  - Installation/tillverkning, drift inkl transport, recirkulering av N o P
- Kretsloppspotentialen (återföring i %)
- Robusthet (Låg, medium hög)

Klimat och hållbarhet i enskilda avlopp

-ett handläggningsstöd vid prövning av enskilda avlopp enligt miljöbalken:

Sammanfattning	3
1. Uppdraget	3
2. Bakgrund	3
3. Generellt om klimat och hållbarhet i små avlopp	4
3.1 Om växtnäring i små avlopp	4
3.2 Återföringssystem för avloppsfraktioner	4
4. Underlag för klimat- och hållbarhetsbedömning	6
4.1 Klimataspekter	6
4.2 Kretsloppspotential	6
4.3 Robusthet	7
4.4 Kostnader och skälighetsavvägning	7
5. Juridik och rättspraxis	8
5.1 Skälighetsavvägning	8
5.2 Rättspraxis inom området	8
6. Fakta som behövs vid klimat- och hållbarhetsbedömning	10
7. Excelverktyg för bedömning av klimat och hållbarhet i enskilda avlopp	11
7.1 Översiktlig beskrivning av anläggningstyperna	11
8. Framtidsspaning om avlopp och hållbarhet	13
9. Referenser	14
10. Bilaga 1	17
10.1 Rådata och antaganden	17
10.2 Bedömning av anläggningarnas robusthet	21

Mata in avstånd till Hölö respektive Moraberg samt antalet tömningar per år för respektive anläggningstyp i de orange cellerna.

OBS: Resterande värden baseras på beräkningar i övriga blad och ska inte ändras. Undantaget är värdena under Installation/tillverkning och Drift inkl. transport som kan sättas till 0 om den posten inte är relevant.

Avstånd

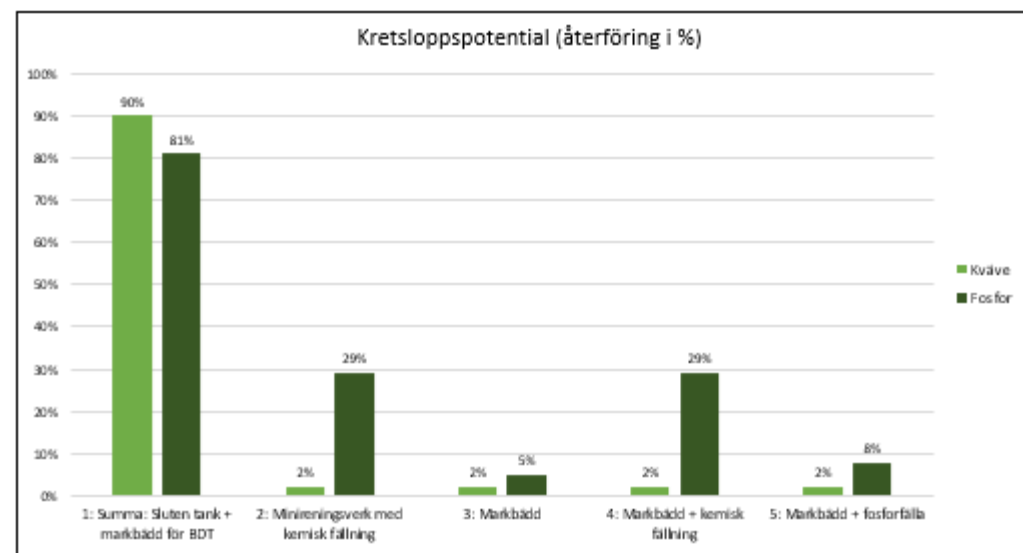
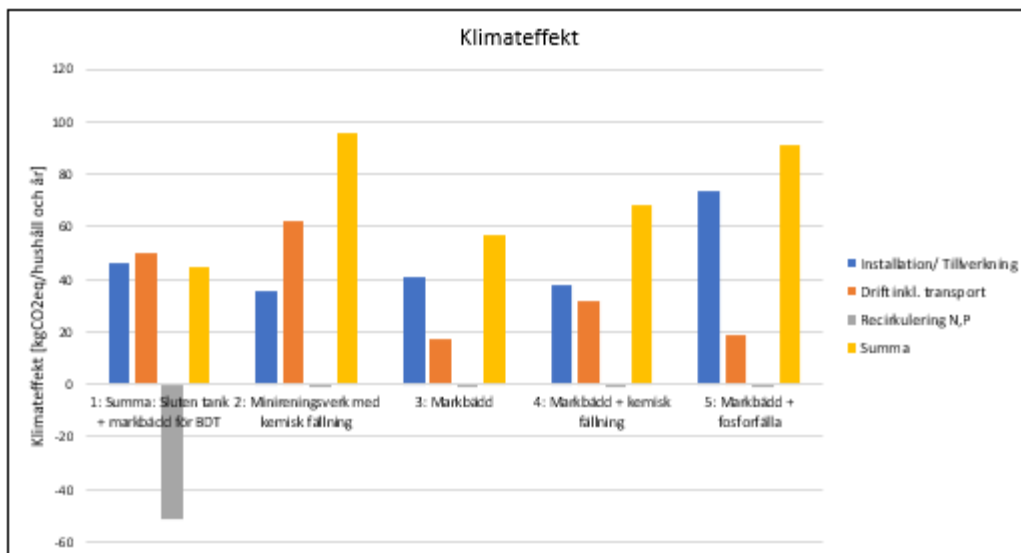
Från fastighet till Hölö	50 km
Från fastighet till Moraberg	30 km

Antal tömningar per år

1a: Sluten tank	2
1b: BDT	0,5
2: Minireningsverk med kemisk fällning	2
3: Markbädd	1
4: Markbädd + kemisk fällning	2
5: Markbädd + fosforfälla	1

Anläggningstyp	Klimat effekt [kgCO2eq/hushåll och år]				Kretsloppspotential (återföring i %)		Robusthet
	Installation/ Tillverkning	Drift inkl. transport	Recirkulering N,P (inbesparning av konstgödsel)	Summa	Kväve	Fosfor	
1a: Sluten tank anslutit till svartvatten-system Södertälje (till Hölö)	14,51	41,14	-51,00	4,65	90%	81%	Medium
1b: Markbädd för BDT (till Moraberg)	31,81	8,48	0,00	40,29	0%	0%	Hög
1: Summa: Sluten tank + markbädd för BDT	46,32	49,62	-51,00	44,94	90%	81%	Medium
2: Minireningsverk med kemisk fällning	35,12	62,10	-1,43	95,79	2%	29%	Låg
3: Markbädd	40,61	17,45	-1,17	56,88	2%	5%	Hög
4: Markbädd + kemisk fällning	37,43	31,92	-1,43	67,92	2%	29%	Medium
5: Markbädd + fosforfälla	73,42	18,55	-1,20	90,77	2%	8%	Medium

Mata in avstånd till Hölö respektive Moraberg samt antalet tömningar per år för respektive anläggningstyp i de orange cellerna.

OBS: Resterande värden baseras på beräkningar i övriga blad och ska inte ändras. Undantaget är värdena under Installation/tillverkning och Drift inkl. tra

Avstånd

Från fastighet till Hölö	50 km
Från fastighet till Moraberg	30 km

Antal tömningar per år

1a: Sluten tank	2
1b: BDT	0,5
2: Minireningsverk med kemisk fällning	2
3: Markbädd	1
4: Markbädd + kemisk fällning	2
5: Markbädd + fosforfälla	1

Anläggningstyp	Klimat effekt [kgCO ₂ eq/hushåll och år]				Kretsloppspotential (återföring i %)		Robusthet
	Installation/ Tillverkning	Drift inkl. transport	Recirkulering N,P (inbesparing av konstgödsel)	Summa	Kväve	Fosfor	
1a: Sluten tank anslutit till svartvatten-system Södertälje (till Hölö)	14,51	41,14	-51,00	4,65	90%	81%	Medium
1b: Markbädd för BDT (till Moraberg)	31,81	8,48	0,00	40,29	0%	0%	Hög
1: Summa: Sluten tank + markbädd för BDT	46,32	49,62	-51,00	44,94	90%	81%	Medium
2: Minireningsverk med kemisk fällning	35,12	62,10	-1,43	95,79	2%	29%	Låg
3: Markbädd	40,61	17,45	-1,17	56,88	2%	5%	Hög
4: Markbädd + kemisk fällning	37,43	31,92	-1,43	67,92	2%	29%	Medium
5: Markbädd + fosforfälla	73,42	18,55	-1,20	90,77	2%	8%	Medium

Avstånd

Från fastighet till Hölö

50 km

Från fastighet till Moraberg

30 km

Antal tömningar per år

1a: Sluten tank

2

1b: BDT

0,5

2: Minireningsverk med kemisk fällning

2

3: Markbädd

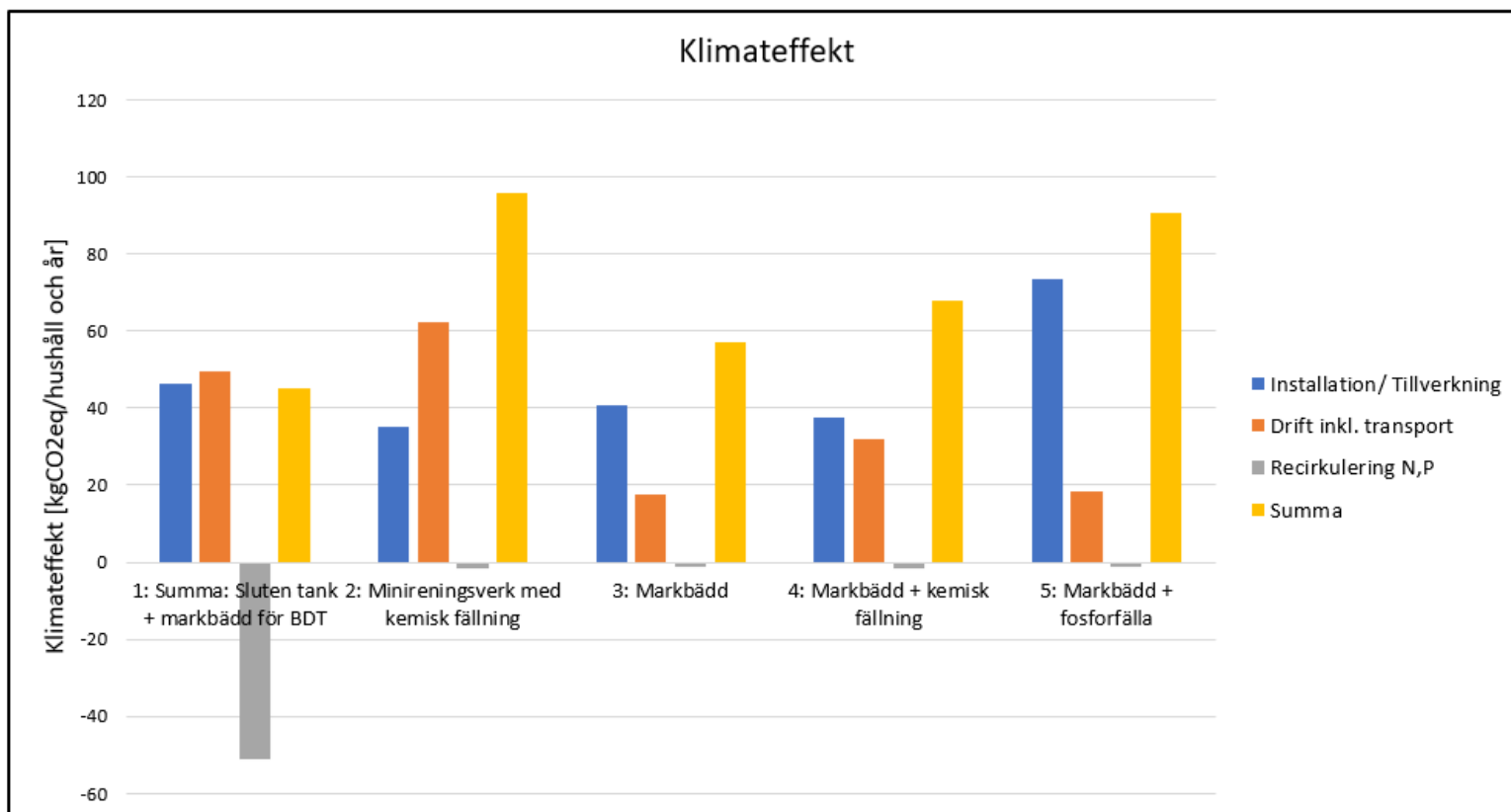
1

4: Markbädd + kemisk fällning

2

5: Markbädd + fosforfälla

1

Avstånd

Från fastighet till Hölö

75 km

Från fastighet till Moraberg

30 km

Antal tömningar per år

1a: Sluten tank

2

1b: BDT

0,5

2: Minireningsverk med kemisk fällning

2

3: Markbädd

1

4: Markbädd + kemisk fällning

2

5: Markbädd + fosforfälla

1

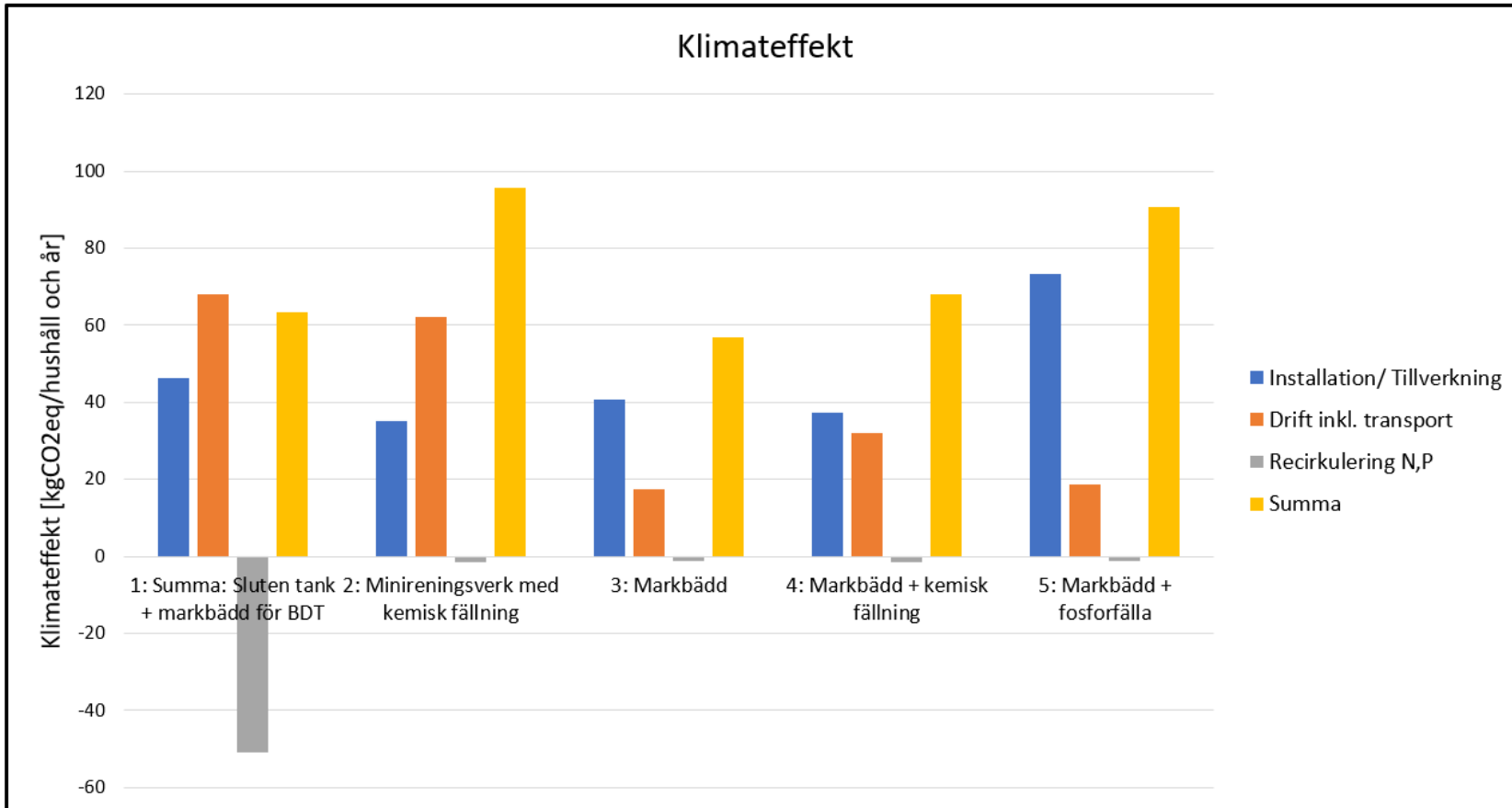
Anläggningstyp	Klimat effekt [kgCO ₂ eq/hushåll och år]				Kretsloppspotential (återföring i %)		Robusthet
	Installation/ Tillverkning	Drift inkl. transport	Recirkulering N,P (inbesparning av konstgödsel)	Summa	Kväve	Fosfor	
1a: Sluten tank anslutit till svartvatten-system Södertälje (till Hölö)	14,51	59,46	-51,00	22,96	90%	81%	Medium
1b: Markbädd för BDT (till Moraberg)	31,81	8,48	0,00	40,29	0%	0%	Hög
1: Summa: Sluten tank + markbädd för BDT	46,32	67,94	-51,00	63,25	90%	81%	Medium
2: Minireningsverk med kemisk fällning	35,12	62,10	-1,43	95,79	2%	29%	Låg
3: Markbädd	40,61	17,45	-1,17	56,88	2%	5%	Hög
4: Markbädd + kemisk fällning	37,43	31,92	-1,43	67,92	2%	29%	Medium
5: Markbädd + fosforfälla	73,42	18,55	-1,20	90,77	2%	8%	Medium

Avstånd

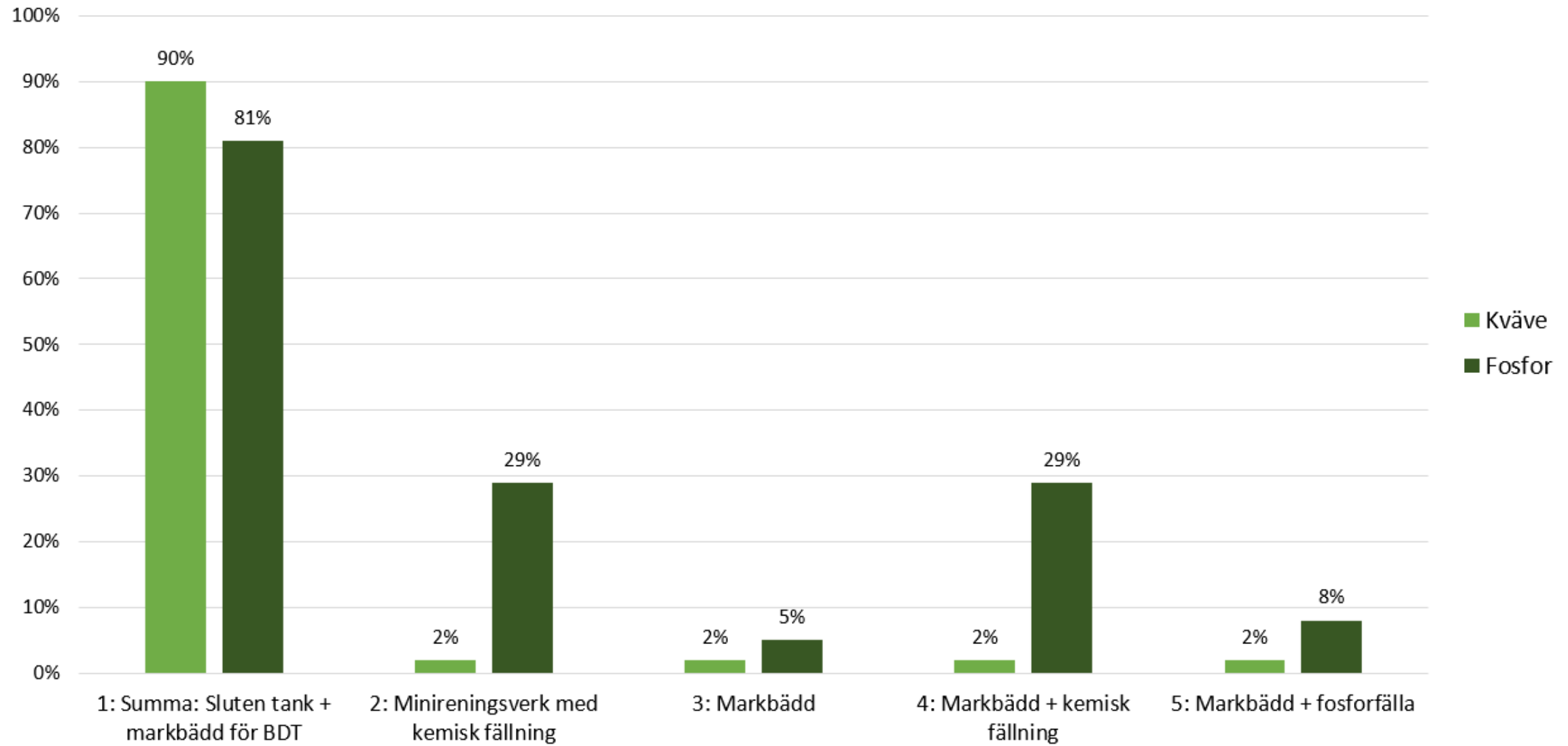
Från fastighet till Hölö	75 km
Från fastighet till Moraberg	30 km

Antal tömningar per år

1a: Sluten tank	2
1b: BDT	0,5
2: Minireningsverk med kemisk fällning	2
3: Markbädd	1
4: Markbädd + kemisk fällning	2
5: Markbädd + fosforfälla	1

Kretsloppspotential (återföring i %)

<https://www.sodertalje.se/globalassets/styrande-dokument/vattenplan-kf181105-huvuddokument-med-bilagor.pdf>

Film om ett av våra vattenprojekt:

<https://dreambroker.com/channel/3i2m54cd/oergxfj8>

Karl-Axel Reimer, miljökontoret Södertälje kommun, 2022-04-26

Vattenplanen är på 15 sidor plus bilagor

Innehåll

Inledning

1. Kort om Södertälje kommun
2. Syfte med vattenplanen
3. Avgränsningar mot andra styrdokument för vatten
4. Kommunens organisation
5. Sjöar och vattendrag i kommunen
6. Kommunens roller i vattenförvaltningen
7. Andra aktörer och vattenförvaltningen
8. Södertäljes strategi för en god vattenförvaltning
9. Uppföljning

Bilagor

- A. Vad styr vattenförvaltningen i Sverige och Södertälje kommun
- B. Nulägesbeskrivning – vattenstatus och åtgärdsbehov i Södertälje kommun
- C. Exempel på faktablad för ett avrinningsområde (Bränningeån)
- D. Exempel på åtgärdsförslag för ett avrinningsområde (Bränningeån)

Tack!